

Jordáky Lajos köszöntése

Emlékszünk még olyan egyéniségkultuszra, amely személyiségekből következtette ki a történelmet, aztán jött az ellenvéglet, s már a szocializmusba lépve úgy gondoltuk, felülemelkedhetünk minden egyedén s csak a tömegek érdemelnek glóriát. Mára mégiscsak létrejött a tömeg egyedéin át való szemléletének dioptriája, s szinte divat a kerek évszámok jelképes értékelése, az évfordulók megünneplése. Lám, hatvanéves lett Jordáky Lajos is, aki publicisztikai és tudományos munkásságával tartozik úgy, olyan mélyen, Kolozsvár munkásságához, mint Nagy István vagy Bálint Tibor szépirodalmilag. Köszöntsük hát, üdvözölve személyében mi magunkat, mindazt, ami immár ötödik évtizede e hasábokon is e hagyományos munkásváros érverését rögzíti.

Az ifjú otthon kapta meg az első marxista kiképzést: az „öreg Jordáky“ az 1918-as forradalmi események kolozsvári munkásexponense, fia pedig tizenkilenc éves, amikor a Munkás Újság Proletárok című karcolatát közli. Igaz, a származás bizonyos hagyományfolytatást jelent lekötöttség szempontjából is: a munkásmozgalmon belül forr a reformisták és radikálisok elválasztódása és összecsapása, s a Jordáky család nyomdászöröksége a II. Internacionáléhoz való ragaszkodás... Az új erőnek ebből a keretből kell kitörnie, s így is történt: az „ifjú Jordáky“ egy életen át a munkás-baloldallal szövetkezik s „kétésfeles“ radikalizmusán át jut el a kommunista munkásegységig. Írásainak értékét ezen a pályáiven kell felmérnünk. Az a fajta őszinte közügyi író ő, akinek minden sorát cselekvés, közéleti munka, népszolgálat fedezi. Mint a Korunk munkatarsa szembe mer szállni mozgalmi elfogultságokkal, amikor az antifasiszta fronton nemcsak a munkásegységet képviseli, hanem a szűk szakszervezeti látásmódot ki tudja szélesíteni a nemzeti és parasztkérdés megoldásának vállalásáig. Ilyen értelemben támogatja a szociáldé-

mokrata sajtó bürokrataival szemben a Vásárhelyi Találkozót, a MADOSZ népi radikálisaival való szövetséget, a kommunista írókkal közös Munkás Athenaeum forradalmi törekvéseit.

Atfogó szemléletet árult el 1939-ben a Spanyolország című testes munka a katalán és baszk kérdésnek a polgárháborúban játszott szerepéről szólva, valóban népfronti magatartásra vall az 1943-as történeti „zsebkönyv” — a 48-as Erdély — együttesében való részvétel, s bizonyára nem véletlen, hanem a munkásságot a néptől el nem választó szemlélet eredménye közvetlenül a felszabadulás után a Horea, Cloșca és Crișan című brosúrától A márciusi ifjúság esszékötetéig terjedő román és magyar történeti témabőség. Mint a Bolyai Tudományegyetem professzora is egyetemes forradalmi kép kialakítására törekedett a francia forradalomtól a parasztmozgalmakon át a munkásság össznépi szerepéig terjedő társadalomelemzésekkel. Bíráloi megállapíthatták, hogy egy-egy ponton nem mélyedt el szakmailag sohasem, viszont barátai tudják, hogy publicisztikáját mindenkor a munkásnevelő és népművelő odaadás mindennapi kötelességteljesítése hitelesítette. Szervesen ide illeszkedik munkásirodalmi, színházpolitikai, filmtörténeti és sajtótudományi szorgalma is: hűen követve a nemzetiségi önismerkedés és felemelkedés sodrát.

Olyan életpályát, olyan négy évtizedes mozgalmi és írásbeli tevékenységet ünnepeünk a hatvanéves Jordáky Lajost köszöntve, melynek áramához olykor hozzátartoztak az ütközések is. Félreértések is örvénylettek körülötte, melyek szinte-szinte tragikus következményeit elhárította a rehabilitálás, máskor nyitott kérdések maradtak fellépései után, melyekre még közösen kell megtalálnunk a kellő választ. Polemizáló ember, ezért nem vált korban előrehaladva sem öreggé. Vitába bocsátkozva vele tulajdonképpen magunkra nyitunk: munkásság és népiség, irodalom és közérthetőség, társadalomtudomány és népművelés feszültségeire, melyek érzékelésekor nem a véleménykülönbség, hanem a közömbösség volna a legnagyobb hiba. Vitatkozunk, hát közös kérdéseinkről minél termékenyebben s minél tovább.

Balogh Edgár

A mese megfejtése

Közhiedelem szerint a mese gyermekekhez szóló műfaj, s egy bizonyos életkoron túl (amely úgy tűnik, mind alacsonyabb lesz) már nem illik mesét olvasni. Igaz, a falusi ember öreg korában is szívesen böngészi unokája meséskönyvét, a népmese pedig nálunkfelé — bizonyos vidékeken, bizonyos társas alkalmakkor — ma is élő része a népéletnek, ezt azonban inkább kivételnek szoktuk tekinteni, és sajátos gazdasági-társadalmi fejlődésünkkel magyarazzuk. Igen ám, csakhogy ez irodalmunkat-művészetünket is részben megkülönbözteti a nyugati országokétól (ahol egy-egy mai törekvésben ugyancsak nyomára bukkanunk az ősrégi műfajnak). A mese tehát nem hagyja magát temetni, új meg új formában feltámad, helyét követeli. A gyermeki